

Ala-Kemijoen ja Perämeren kalatalousalue

Postiosoite: Peltoniementie 85
98310 Kemijärvi

puhelin: 040 5427475

s-posti: kalatalousalue@gmail.com

Kotikunta: Keminmaa

LAUSUNTO**Lapin ELY-keskus**

PL 8060

96101 Rovaniemi

Diaarinumero: LAPELY/982/2019

Asia: Ala-Kemijoen ja Perämeren kalatalousalueen lausunto Metsä Fibre Oy Kemin biotuotetehtaan ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta

Kalatalousalue asianosaisena

Kalatalousalue on lakisääteinen toimialueensa kalataloutta edistävä yhteistyöelin. Kalatalousalueen muodostavat sen jäsenet, joita ovat vesialueiden omistajat, kaupallista kalastusta ja vapaa-ajankalastusta edustavat tahot sekä alueelliset luonnonsuojelujärjestöt. Kalatalousalue katsotaan oikeuskäytännössä olevan entisen kalastusalueen tapaan ympäristönsuojelulain 191 § 1 momentin 5 kohdan tarkoittama yleistä etua valvova viranomainen.

Lausunto

Valtakunnallinen vesienhoidon suunnittelu perustuu EU:n vesipuitedirektiiviin. Vesienhoidon suunnittelussa keskeisenä tavoitteena on estää pintavesien ja pohjavesien tilan heikkeneminen sekä pyrkiä kaikkien vesien vähintään hyvään tilaan.

Metsä Fibre Oy Kemin biotuotetehtaan ympäristövaikutusten arviointiselostus osoittaa, että hanke vaikuttaa haitallisesti kalaston elinympäristön olosuhteisiin vesiluontoon kuulumattomien kemiallisten ja fysikaalisten muutosten ja lämpökuormituksen vuoksi.

Kokemus erilaisista ympäristöön vaikuttavista hankkeista on osoittanut, että arvioinneista ja mallinnuksista huolimatta niiden rakentamisen ja toiminnan ympäristövaikutukset tulevat todennäköisesti aiheuttamaan lisäksi tuntemattomia ja ennalta arvaamattomia muutoksia ympäristöön, kasvi- ja eläinlajistoon ja ekosysteemeihin (esim. mateen lisääntymishäiriöt).

Myös arviointiselostuksen perusteella on syytä odottaa, että hanke tulee aiheuttamaan ongelmia kalastolle, kalastukselle ja kalojen käytölle.

Kalatalousalue pyytää lupaprosessissa kiinnitettävän huomiota seuraaviin asioihin:

Jäähdytys ja jätevesien purkupaikat

Arviointiselostuksessa on jäähdytysvesien purkupaikaksi osoitettu Kemijokeen kohta (VE1c) sekä Majaputaan kautta Kemijokeen laskeva purkupaikka (VE1d). Selostuksessa ei kuitenkaan ole käsitelty jäähdytysvesien vaikutusta Kemijokisuun ja terminaalialueen kalatalouteen. Jäähdytysvesien aiheuttama lämpökuormitus tulee aiheuttamaan paitsi jääpeitteen häviämisen alapuoliselta alueelta, myös tuntemattomia vaikutuksia vaellussiian, lohen, meritaimenen ja nahkiaisen käyttäytymiseen ja lisääntymiseen. Vaikka vaikutuksia ei vielä tunneta, on selvää, että veden lämpötilan muutos vaikuttaa vaihtolämpöisten lajien käyttäytymiseen. Kalatalousalue katsoo, että arviointiselostus on tältä osin hyvin puutteellinen.

Kalatalousalue ei hyväksy selostuksessa mainittuja Kemijokea ja terminaalialuetta kuormittavia purkupaikkoja, vaan esittää niiden sijaan nykyisen tehtaan käyttämää purkupaikkaa. Lisäksi tulee selvittää mahdollisuuksia osoittaa jäähdytysvesien purku Kemin edustalle/ Ajoksen satamaan, jolloin se mahdollisesti toisi etua alueen talviselle laivaliikenteelle.

Kalastukselle aiheutuvat haitat

Kalastukselle aiheutuvat haitat tulee selvittää pyydysten limoittumisten lisäksi muiltakin osin ja ne on pyrittävä minimoimaan.

Kalakantojen, kalastuksen ja ympäristön tilan alkutilanteen selvitys ja rakentamisen aikainen seuranta on aloitettava välittömästi ja jatkettava tehtaan toiminnan aikana säännöllisesti.

Kalojen makuhaitat ja käyttörajoitukset

Päästöistä mahdollisesti johtuvat kalojen makuhaitat tulee luotettavasti selvittää.

Päästöistä johtuvat viranomaisen asettamat kalojen käyttörajoitukset heikentävät olennaisesti kaupallisen kalastuksen kannattavuutta. Kalastuksen kannalta pahin uhka on elohopea ja muut haitalliset raskasmetallit ja aineet sekä prosessikemikaalit, jotka kertyvät ravintoketjun huipulle petokaloihin ja aiheuttavat kalan käytön rajoituksia ja jopa pahimmin saastuneiden kalojen käyttökieltoja. Nämä haitat vievät tehokkaasti kalan markkinat ja pilaavat kalan maineen.

Mikäli selvitykset osoittavat, että tehtaan mahdollisesta rakentamisesta ja toiminnasta aiheutuu kalastukselle haittoja, tulee ne jo suunnitteluvaiheessa poistaa. Jäljelle jäävät mahdolliset haitat tulee seurannan perusteella yksilöidä ja korvata haitankärsijöille.

Lähtökohtana tulee olla, että kalan käyttö- ja markkina-arvo ei tehtaan vaikutuksesta heikkene.

Ympäristövaikutukset ja vaelluskalastrategia

Maa- ja metsätalousministeriö on valinnut Kemijoen ja Ounasjoen yhdeksi valtakunnan kärkihankekohteeksi, jossa tavoitteena on palauttaa vaelluskalojen luontainen elinkierto merialueen ja jokien poikastuotantoalueen välillä. Toimintaa ohjaa valtioneuvoston hyväksymä vaelluskalastrategia.

Lapin ELY-keskuksen kalatalousviranomaisen on hakenut Aluehallintovirastolta Kemijoen kalanhoitovelvoitteen avaamista, jossa keskeisenä asiana on rakentaa kalatiet Kemijoen kaikkiin voimalaitoksiin.

Kalatalousalue näkee tärkeänä, että ympäristön ja vesiekosysteemien tilassa ei ympäristöä kuormittavien hankkeiden vaikutuksesta ajauduta tilanteeseen, jossa valtioneuvoston asettaman tavoitteen mukainen vaelluskalojen luontainen kierto voisi vaarantua. Erityisesti jäähdytysvesien lämpökuorman osoittaminen terminaalialueelle voi ratkaisevasti heikentää tavoitteen toteutumista. Terminaalialue Isohaaran padolta alavirtaan on alue, johon vaelluskalat vuosittain kerääntyvät. Lisäksi alue on erittäin tärkeä merellisen vaellussiian lisääntymisalue.

Muut hankkeet ja yhteisvaikutus

On myös huomattava, että Kemijoen vesistöä kuormittaa tällä hetkellä yhä laajeneva kaivostoiminta, säännöstely, metsätalous ja turvetuotanto. Esimerkiksi mahdollinen Suhangon kaivostoiminnan ympäristökuormitus on nyt osoittautunut arvioitua suuremmaksi.

Kemijärvelle on niinikään suunnitteilla puunjalostustehdas. Kemijoen valuma-alueella vesistön vedenlaatua ja kalaston olosuhteita heikentävät tekijät yhdessä tehtaan päästöjen kanssa muodostavat tulevaisuudessa kuormituksen suhteen tilanteen, joka voi pahimmillaan kumuloitua jopa mahdottomaksi hallita.

Kalatalousalue katsoo, että toiminnanharjoittajalle asetettavat lupaehdot päästöjen osalta tulee asettaa vähintään nykyisten normien ja vaatimusten tasolle, ja että vahingolliset vaikutukset vesistöön, kalastoon ja lopulta kalaa ravintona käyttävien ihmisten terveyteen minimoidaan niin hyvin, kuin se nykyisin käytössä olevin menetelmin on mahdollista. Lähtökohta on, että kalan käyttö ravintona tulee olla jatkossakin turvallista ja kalastus elinkeinona on mahdollista.

Kemissä 5.11.2019

MERK. MARKKU SOTISAARI

Ala-Kemijoen ja Perämeren kalatalousalueen puheenjohtaja